

Den makalösa resan

Den makalösa resan

dramatisering efter Jules Verne

av Christian Lanciai (2015)

Personerna:

Phileas Fogg
Gauthier Ralph
Andrew Stuart
John Sullivan
Samuel Fallentin
Thomas Flanagan
Passepartout
Brittiske konsuln i Suez
Fix, detektiv
hinduiska präster
Secundra Dass
Prinsessan Aouda
en domare
John Bunsby, skeppare på Tankadère
en skeppssteward
cirkusdirektör William Batulcar
Överste Stamp Proctor
William Hicks, mormonpredikant
en konduktör
tågpassagerare
kapten Andrew Speedy
ännu en steward
två poliser

Handlingen utspelar sig 1872 runt jorden.

Akt I scen 1. Reformklubben.

Fogg Nej, min herre, ni har fullkomligt fel.

Ralph Men hur kan ni vara så fullkomligt säker som aldrig tagit ett steg utanför London?

Fogg Jag har läst desto mer och följer med utvecklingen dagligen genom tillförlitliga tidningar och tidskrifter. Det jag inte vet om världen tror jag knappast är värt att veta.

Stuart Min bäste Phileas Fogg, vill ni påstå att ert resande i era geografiska magasin och i er fantasi måste vara fullständigt överensstämmande med att ta risken att resa i verkligheten?

Fogg Har man tillräckliga teoretiska och faktiska kunskaper är det tillräckligt.

Ralph Skall vi slå vad?

Fogg Gärna det. Jag står för mitt ord.

Sullivan Er självsäkerhet är så pass utmanande att ett vad är oemotståndligt. Jag satsar gärna vad som helst på att ni knappast kommer tillbaka om ni reser utanför Europa.

Fogg Jag kommer tillbaka bara för att bevisa att ni har fel.

Ralph Hur långt som helst?

Fogg Hur långt som helst.

Ralph Vad är det längsta ni kan tänka er?

Fogg Runt jorden.

Stuart Nej, nu går det för långt. Min bäste Phileas Fogg, ni har aldrig varit utanför London och är en inbiten ungarl precis som vi andra och har ingen som helst praktisk kännedom om vilka kataklysmor som ständigt omskakar länder och världsdelar som Indien, Kina och Amerika som är hundra gånger större än England. Hur tror ni att ni ens kan klara av en resa till Dover?

Fogg Finns det något som talar för att jag inte skulle klara av det?

Fallentin Det här blir intressantare och intressantare. Hypotesen är så intressant att den måste prövas. Hur lång tid hade ni tänkt er att en resa runt jorden skulle ta?

Fogg Maximalt åttio dagar.

Alla (häpnar) Åttio dagar!

Fogg Troligen mindre men knappast mer.

Ralph Har ni redan tänkt ut resrutten?

Fogg Naturligtvis. Tåg till Dover, färja till Calais, tåg till Brindisi, båt till Bombay, tåg till Calcutta, båt till Singapore, vidare till Hongkong och Yokohama, båt till San Francisco, tåg till New York och skepp till Liverpool. Det vore en fullkomligt säker resa hela vägen med i stort sett all nödvändig komfort och faciliteter under hela resan.

Fallentin Och om någonting händer? Om ni blir sjuk eller lider skeppsbrott? Järnvägsolyckor inträffar. Ni kan bli fördröjd i månader.

Fogg Jag har en förträfflig betjänt som är pålitligheten själv och kan allt då han dessutom är uppfinningsrik och faktiskt kan världen.

Ralph I egenskap av vad?

Fogg Fransman och cirkusakrobat. Dessutom heter han Passepartout. Jag behöver ingen bättre försäkring.

Stuart Det blir bara intressantare hela tiden. Jag tar er på orden. För mitt vidkommande behöver vi bara bestämma tidpunkten och beloppet.

Fogg Jag har just nedkommit med ett större arv, som skulle medföra att jag aldrig mer behövde göra något i mitt liv som jag inte ville. Jag är beredd att satsa hela arvet, då det ändå är pengar från försynen.

Ralph Hur mycket?

Fogg Tjugotusen pund.

Sullivan Om ni förlorar vadet kan det innebära att ni måste börja arbeta om ni kommer tillbaka.

Fogg Ja.

Flanagan Men är ni verkligen medveten om den fulla vidden av de risker ni tar?

Fogg Jag ser det som en utmaning. Jag har aldrig tvekat inför en sportslig utmaning.

Fallentin Det kallar jag sportsmannaanda av den rätta sorten. Bara därför deltar jag gärna i vadet väl medveten om att jag och mina fyra kamrater faktiskt kan förlora, vilket vi gör gärna i så fall, eller hur?

Ralph Är alla med? Några invändningar?

Stuart Jag har tusen invändningar men är ändå med då utmaningen är exceptionell.

Ralph Det verkar som att vi alla är med.

Sullivan Även om vissa betänkligheter mot att släppa iväg mr Fogg på ett oöverskådligt och oberäkneligt äventyr av en sådan global omfattning knappast går att undvika. Jag kan bara hoppas att han kommer levande tillbaka och att han faktiskt är medveten om vad han gör.

Fogg Jag anser att jag inte kan bli bättre förberedd eller ha bättre förutsättningar. I sportsammanhang har jag alltid funnit, att friskt vågat är redan mer än hälften vunnet, och då är oddsen alltid förmånliga.

Fallentin Men vad är er egentliga motivering till ett sådant halsbrytande risktagande med livet som insats? Det kan väl aldrig vara så att ni plötsligt söker spänning eller bara omväxling från er dagliga rutin här på klubben?

Fogg Min bästa Fallentin, jag tror helt enkelt att det äntligen är dags att jag får anledning att bege mig utanför London.

Stuart Tillåt mig att få bjuda herrarna på ett glas sherry som besegling av detta äventyrliga vad – med livet som insats. *(ger ett tecken till en kypare som genast ordnar fem små glas och bjuder)*

Ralph (lyfter sitt glas) Med livet som insats!

Fogg Jag satsar livet. Ni satsar pengarna. Jag tror inte någon av oss kan förlora något på saken i längden.

Fallentin För sporten!

Flanagan Friskt vågat, mer än hälften vunnet! *(De skålar.)*

Scen 2. Phileas Foggs våning.

Passepartout Ut på resa? Men ni har aldrig rest förut.

Fogg Just därför.

Passepartout Men vart?

Fogg Runt jorden.

Passepartout Runt jorden???

Fogg Ja, *Passepartout*, – runt jorden.

Passepartout Men hur ska det gå till? Ni har ju ingen reserfarenhet alls.

Fogg Men du har.

Passepartout Är det inte lite äventyrligt?

Fogg Det behöver det inte alls vara.

Passepartout Men en resa runt jorden kräver massivt bagage...

Fogg Inte alls. Nu är du opraktisk. Man tar bara med sig tillräckligt med pengar och köper allt vad man behöver under vägen.

Passepartout Och om man blir bestulen?

Fogg Dum invändning. Om man blir bestulen är det ens eget fel att man är slarvig. Det är uteslutet.

Passepartout Men varför?

Fogg Den bästa tänkbara av alla anledningar: ett vad.

Passepartout Ett vad?

Fogg Jag hävdar att man kan resa i fullkomlig säkerhet runt jorden inom 80 dagar. Mina kamrater på klubben betvivlar att jag kan göra det. Ett sådant vad slår man bara en gång i livet. Är du med?

Passepartout Ni bestämmer, husbond. Min anställning hos er är god, så jag har all anledning att hjälpa er vinna vadet.

Fogg Så ska det låta. Packa bara det allra nödvändigaste. Vi reser i morgon.

Passepartout (häpnar) I morgon???

Fogg Ja. Det finns ingen anledning att uppskjuta någonting, eller hur, *Passepartout*?

Scen 3. Suez.

konsuln Fortsätt att berätta, herr Fix. Är faktiskt hela imperiet alarmerat?

Fix I högsta grad. Det är ju det mest oförskämda bankrån som begåtts i modern tid, och mot självaste Bank of England! Det kan vi inte tolerera.

konsuln Vet man någonting om skurken?

Fix Han lämnade troligen England bums, varför hans signalement har sänts ut till alla kolonier och brittiska ambassader. Han uppträdde oklanderligt som den mest perfekta gentleman som det var omöjligt att misstänka någonting oegentligt om.

konsuln Vilken skurk!

Fix Säg inte annat.

konsuln Och han utförde kuppen ensam?

Fix Han måste ha haft någon medhjälpare, troligen någon småväxt och smidig person som kunnat ta sig upp och ner genom bankpalatset genom mathissen.

konsuln Så oförskämt finurligt! Så det är egentligen två personer ni efterlyser?

Fix Precis.

konsuln Vilket sammanträffande. Hit har just anlänt ett fartyg från Brindisi på väg till Bombay, som medför två passagerare som faktiskt kunde motsvara er beskrivning, en ogift engelsk gentleman med en liten och snabb fransk betjänt.

Fix Så intressant! Vet ni något om honom?

konsuln Ingen vet något om honom. Han tycks resa på måfå utan bagage och medför endast en som det verkar omätlig summa pengar.

Fix Det passar ju precis! Det måste vara han! Då har jag bara att utverka en arresteringsorder från London, och så kan han gripas i Bombay. Det blir mitt livs karriärklipp!

konsuln Jag råder er att inte skrida till handling förrän ni verkligen är säkra på att det är er man. Klumpiga misstag i kolonierna är inte väl sedda i London.

Fix Precis min mening. Jag gör dem sällskap på båten till Bombay och utspionerar dem under vägen. Förmodligen får jag veta tillräckligt genom den där fiffiga betjänten.

konsuln Lycka till, mr Fix.

Scen 4. På havet.

Fix Men vad vet ni om er husbonde egentligen?

Passepartout Faktiskt ingenting. Jag är ju bara betjänt. Ju mindre jag vet om min husbonde, desto bättre.

Fix Inget privatliv? Ingen familj? Inga damer? Inga vänner?

Passepartout Inte så vitt jag vet. Jag anställdes ju bara ögonblicket innan denna resa dök upp. Han ger mig god lön och förtroende, så jag hade bara att hänga med. Men varför dessa frågor?

Fix Vi är ju inte många passagerare ombord, och han verkar alldeles ovanligt rekorderlig som något av den mest fullkomlige gentleman, men samtidigt framstår han som en gåta för mig. Varför denna plötsliga resa jorden runt, som måste kosta honom en ansenlig förmögenhet?

Passepartout Han säger att han slagit vad.

Fix Tror ni på det?

Passepartout Har jag något val? (*Fogg dyker upp.*)

Fogg Herr polisinspektör, det gläder mig att ni blivit god vän med min betjänt. Vad sägs om detta sagolika väder? Medvind hela tiden! Med all sannolikhet kommer det att innebära att vi når Bombay före utsatt tid.

Fix Ja, vi har sannerligen tur med vädret.

Fogg Kom, Passepartout. Vi måste klara ut några detaljer angående avträdet.

Passepartout Är det stopp igen?

Fogg Dess värre.

Passepartout Ursäkta mig, monsieur Fix. (*går ut med Fogg*)

Fix Det är uppenbart att denne godtrogne betjänt inte har en aning om vad hans herre håller på med. Anställd en vecka före resan! Det är efter bankrånet. Och så denna plötsliga jorden-runt-resa utan anledning med ett vad som ursäkt! Vem tror han att han kan slå sådana blå dunster i om inte en enfaldig fransk betjänt? Och så denna oantastliga fasad av fulländad gentleman utan bakgrund, utan historia, utan familj, helt dambefriad – vilken perfekt förklädnad! Han har bara en svaghet – han reser med för mycket pengar. Bara det måste väcka misstänksamhet i synnerhet för en polis. Och detta förbannade solskensväder med bara vidriga förliga vindar! Risken är att han når Bombay och hinner lämna staden innan arresteringsordern hunnit fram...

Akt II scen 1. Bombay.

Fogg Det här går inte. Det är fullständigt olikt honom. Något måste ha hänt. (*tar upp sin rova*) Och klockan går fel. Det har heller aldrig hänt förut. Ingenting stämmer. Det ska kanske vara så i Indien.

Fix (*kommer upp*) Fortfarande ingen betjänt?

Fogg Något måste ha hänt.

Fix I värsta fall får vi efterlysa honom. Man försvinner lätt i Indien.

Fogg Inte min betjänt. Han har aldrig försvunnit.

Fix Jag undrar om det inte är han som kommer här.

(*Passepartout inträder i upplösningstillstånd med sönderrivna kläder.*)

Fogg Men min bästa Passepartout, säg inte att du har varit i slagsmål.

Passepartout (*ifrån sig*) Jag blev överfallen!

Fogg Och varför skulle någon vilja överfalla dig?

Passepartout De var brutala huliganer allihop! Jag fann ett vackert tempel som såg intressant ut, så jag gick in och blev genast överfallen. Jag har aldrig sett så arga människor i hela mitt liv. De slog omkull mig och stal mina skor och skrek åt mig och var fullständigt galna utan att jag ens petat på dem!

Fix Du gick alltså in i ett tempel utan att ta av dig skorna.

Passepartout Ja. Är det så förfärligt?

Fix Det rubriceras som ett brott i Indien.

Fogg Min käre Passepartout, jag borde ha varnat dig och upplyst dig om att i alla hedniska tempel i Asien tar man av sig skorna utanför. Man gör så här, liksom vi tar av oss hatten när vi går in i kyrkan. Här är de noga med den saken. Jag hoppas det inte blir värre konsekvenser än att vi får skaffa dig nya skor och kläder.

Fix Risken är att du dras inför rätta. I Indien kan det bli en utdragen historia.

Fogg Vad som helst men inte det. Vi har inte råd att förlora tid på nonsens. Kan ni möjligen klara oss ur denna eventuella problematik, mr Fix. som tycks vara hemma i den lokala juridiken?

Fix Jag föreslår att ni reser vidare så fort som möjligt och struntar i saken. Vart hade ni tänkt er?

Fogg Calcutta.

Fix Med järnväg förstås?

Fogg Ja.

Fix Även jag ska den vägen. Ni reser förstås över Delhi?

Fogg Jag har läst att det numera är närmare direkt över Allahabad.

Fix Det kan förekomma problem på den sträckan.

Fogg Vad för slags problem?

Fix Järnvägsproblem.

Fogg Vi har råd med en tillfällig försening, om något skulle inträffa. Vi kom ju fram till Bombay en dag för tidigt. Följer ni med? Som sakkunnig skulle ni eventuellt kunna vara av ovärderlig hjälp om till exempel min betjänt skulle råka illa ut igen.

Passepartout Sir, jag lovar att aldrig göra så igen.

Fogg Det kan uppstå andra förvecklingar. Mr Fix är god nog att ställa upp som vår övervakare och beskyddare utan betalning. Efter ditt äventyr tror jag att en sådan skulle kunna göra mera nytta än skada.

Passepartout Om han ändå ska den vägen...

Fogg Gott. Välkommen att följa oss åt, mr Fix, hela vägen till Calcutta.

Fix Nöjet är helt på min sida. Det är inte alltid man råkar ut för en riktig gentleman från hemlandet som man dessutom kan vara behjälplig.

Fogg Kom, Passepartout, så får vi omedelbart rigga om dig.
(*tar honom vänskapligt om armen, och alla tre går ut, Fix sist.*)

Fix Vilken tur i oturen! Ingen arresteringsorder har kommit fram än, men den måste hinna till Calcutta innan de far vidare därifrån. Resan dit tar ju fem dagar! Den där naive betjänten begriper ju ingenting av världen utanför Europa och måste råka illa ut fler gånger, vilket kan vara opportunt om jag skulle behöva försena och kvarhålla den där ogenomtränglige gentlemannabanditen!

Scen 2. På tåget.

Fogg Förskräckligt hyggligt av er, mr Fix, att eskortera oss genom hela Indien.

Fix Det är inte ofta jag får det nöjet.

Fogg Får jag fråga vad er befattning egentligen är?

Fix Jag är hemlig agent.

Fogg För vem?

Fix För Scotland Yard.

Fogg Och er uppgift är?

Fix Att fånga kriminaldårare som undsluppit rättvisan i England och föra dem till rätta i England igen.

Fogg Brukar ni lyckas?

Fix Jag har aldrig misslyckats.

Fogg Hur många fall har ni lyckats med?
 Fix Ett blygsamt antal, men får jag upp ett verkligt spår släpper jag det aldrig.
 Fogg Som Canadas ridande polis.
 Fix Ungefär.
 Fogg Men ni rör er alltså över hela världen?
 Fix I princip bara i kolonierna, men jag har fullmakt att även följa spår bortom dessa.
 Fogg Då måste ni ha en oerhörd resvana och världserfarenhet.
 Fix Den räcker till men behöver ständigt kompletteras.
 Fogg Min betjänt hade då en oerhörd tur som råkade träffa er i Suez. Vi är mycket tacksamma för er behjälplighet. Men var är han? Han har väl inte sprungit bort nu igen.
(Plötsligt skriande bromsar, och alla passagerarna drabbas. Det tar tid att hämta sig.)
 Passepartout *(kommer störtande in)* Sir, tåget har stannat!
 Fogg Tror du inte vi har märkt det? *(tar åter på sig sin hatt efter avdämning)* Vet du varför?
 Passepartout De påstår att järnvägen slutar här.
 Fogg Omöjligt. Järnvägar tas inte i bruk om de inte för ända fram till målet.
 Fix Jag är rädd att Indien är annorlunda, mr Fogg.
 Fogg Menar ni att man i detta land bygger järnvägar som abrupt tar slut mitt i djungeln och skickar ut tåg på dessa järnvägar fulla med passagerare?
 Passepartout Jag fick veta mer, Sir.
 Fogg Nå?
 Passepartout Passagerarna får själva ta sig härifrån till Allahabad.
 Fogg Hade jag vetat detta hade jag nog ändå tagit den längre och säkrare järnvägen över Delhi. Varför blev vi inte informerade?
 Fix Jag varnade er att något sådant här kunde hända.
 Fogg Ni varnade utan att säga för vad.
 Fix Det är så det är i Indien. Inga varningar hjälper då man ändå alltid blir tagen med överraskning.
 Fogg Jag säger då det. Och hur tar man sig härifrån till Allahabad? Till fots?
 Fix Det finns alternativa färdmedel.
 Fogg Vad är det säkraste?
 Fix En elefant.
 Fogg Nåväl, mr Fix och min käre Passepartout, låt oss finna oss en elefant.
(går beslutsamt ut före, Passepartout efter med två väskor och Fix sist.)
 Fix Hur väl han håller masken! Nu har vi honom fast! *(ut)*

Scen 3. Pillaji.

(Ett stort och praktfullt begravningsståg drar över scenen med musik och dans.)

Den avlidne är nästintill en maharadja, och hans bår med hans lik är överdådigt smyckad. Följet är stort med många präster och hinduer samt Aouda som änka. De resande betraktar spektaklet på säkert avstånd dolda bland buskarna.)

Passepartout Vad är det? En cirkus?

Fix Långt ifrån. Det är en begravning.

Passepartout De tycks då verkligen ha ställt till med festligheter för den sakens skull.

Fix Det är en sorgfest. Förmodligen kommer den döde att kremeras tillsammans med sin änka. Man gör så i Indien.

Fogg Vad menar ni, herr Fix?

Fix Jag menar vad jag säger.

Fogg Att en begravning skall åtföljas av ett människooffer?

Fix Det är tyvärr kutym här i Indien.

Passepartout Har hon då ingen rätt att leva?

Fix Se på henne. Hon är drogad. Hon har ingenting att säga till om. Hon är bedövad till fullkomlig passivitet och likgiltighet. Även om hon skulle leva vidare har hon inget liv i Indien som änka.

Fogg Vad är detta för ett land? Hon är ju vacker och ung!

Fix (till elefantpojken) Vet du något om denna begravning, pojke?

pojken Han var en stor maharadja, och hon är följaktligen en prinsessa. Men all hennes status tillhörde maharadjan. Utan honom är hon död, och det är bara att bestiga bålet med honom.

Fogg Det är barbariskt och oacceptabelt!

Fix Säg det till hinduerna. Försök stoppa deras uråldriga traditioner.

Fogg Vi kan ju inte bara stå här i lönndom och se på. Vi måste göra något.

Fix Vad?

Fogg Rädda henne med vilka medel som helst! Som ung och skön har hon rätt att leva hur mycket prästerna än med våld försöker bringa henne till underkastelse.

Passepartout Det är samma sorts präster som överföll mig och stal mina skor i Bombay.

Fix Man kan knappt tala med dem.

Fogg Och vi är lika obehäpnade som underlägsna. Ack, detta skär mig i hjärtat.

Fix Det sker halvtannat tusental änkebränningar i Indien varje år.

Fogg Sådant hör hemma i mörkaste medeltiden och hedendomen. Vi har inte sysslat med sådant sedan druidernas tid. Menar ni, mr Fix, att de verkligen ligger 3000 år efter i tiden?

Fix Mr Fogg, för 3000 år sedan var Indien en högkultur medan vi ännu klättrade i träden. Vi hade offentliga avrättningar för bara drygt hundra år sedan. Medge att detta åtminstone är mera stilfullt.

Fogg Men vart har min betjänt tagit vägen? Har han sprungit bort nu igen?

Fix Om jag förstätt honom rätt ämnar han försöka göra något åt saken.

Fogg Bara han inte orsakar tumult nu igen. Vi vann en dag till Bombay, men den har vi redan förlorat. Vi har inte råd med ytterligare förseningar.

Fix Vad har ni att förlora?

Fogg Ett vad på tjugo tusen pund.

Fix (för sig själv) Tro det den som vill.

Fogg Vad sade ni?

Fix Ursäkta mig, jag har ingenting att göra med era privata affärer. Men nu drar det ihop sig.

(Under samtalets gång har ett bål byggts upp på scenen under prästernas ständiga invokationer till Kali och andra böner, och nu leds den helt handlingsförlamade Aouda upp på bålet och placeras liggande bredvid sin makes lik.)

Fogg Det är överlagt mord på en oskyldig kvinna. Det är höjden av nedrighet och uselhet.

Fix Säg det till prästerna innan de tänder bålet.

Fogg Tror du de förstår engelska?

Fix Inte en chans. Det är ändå för sent nu. De har tänt bålet.

Fogg (vill rycka ut)

Fix Håll honom tillbaka! Vi blir alla mördade om han avslöjar oss!

(Pojken och Fix lyckas bemästra Fogg. I samma ögonblick reser sig en skepnad från bålet i maharadjans kläder. Genast löper ett ramaskri genom prästernas led, och alla flyr i panik. Teatern översvämmas av panikslagna ylande präster, och det hörs även trumpetande elefanter. Fullständigt kaos. Skepnaden lyfter upp Aouda från bålet och försvinner bakåt med henne.)

Fix (släpper greppet om Fogg) Det är lugnt, Phileas Fogg. Faran är över.

Fogg (reser sig konfys, begriper ingenting av kauset) Vad har hänt?

Fix Maharadjan reste sig från bålet och skrämde slag på alla sina hinduer.

Fogg Men maharadjan var ju död.

Fix Han är död och konsumeras nu av bålet.

Fogg Var det hans ande?

Fix Nej, det var bara Passepartout.

(I samma ögonblick infinner sig denne i full maharadjamundering och med Aouda helt utslagen i hans armar.)

Passepartout Jag är rädd, Sir, att jag behöver byta om igen.

Fogg Be aldrig om ursäkt för din klädsel. Något säger mig att det enda viktiga just nu är att vi måste fly.

pojken Prästerna kommer snart att förstå vad som hänt och ta upp jakten på oss.

Fix Bra gjort, Passepartout! Du har räddat ett liv.

Passepartout Men vilket liv det blev!

pojken Skynda! Skynda!

Fogg Inte en minut mer att förlora. Elefanten och djungeln väntar.

(De rusar alla ut bakvägen, Passepartout fortfarande i full maharadjamundering och med Aouda livlös i sina armer.)

Scen 4. Allahabad.

Phileas Fogg vakar vid Aoudas säng. Hon vaknar.

Aouda Var är jag?
Fogg I Allahabad.
Aouda Och vad gör jag i Allahabad?
Fogg Ni lever.
Aouda Är det allt?
Fogg Det är huvudsaken.
Aouda Men jag skulle dö med min make.
Fogg Han var redan död. Ni var det inte. Därför skulle ni leva.
Aouda Det var inte bestämt så.
Fogg Men nu är det det.
Aouda Vad tänker ni göra med mig?
Fogg Vadhelst ni önskar.
Aouda Jag har ingen i världen att ty mig till. Jag giftes bort i unga år med den rike maharadjan för att det passade familjen. Utan maharadja är jag ingenting.
Fogg Men ni måste väl ha någon familj?
Aouda De kommer aldrig att förlåta mig om jag överlever min man. Får de veta att jag lever blir jag utstött som en spetälsk. Den enda som skulle kunna ta hand om mig är en onkel i London.
Fogg Det passar bra. Vi är på väg dit. Ni får helt enkelt följa med. Vi har en utmärkt poliseskort som skyddar oss.
Aouda (tveksamt) Men är ni inte på väg – åt fel håll?
Fogg Nej, för vi reser jorden runt.
Aouda Jorden runt? Varför det?
Fogg Ett vad. Det tar vi sedan.
Aouda Ni är i alla fall en gentleman som jag ingenting behöver frukta av. Men det var inte ni som räddade mig.
Fogg Nej, det var min betjänt.
Aouda Han riskerade livet som insats.
Fogg Ja, det gjorde han.
Aouda En modig man. Får man träffa honom?
Fogg Naturligtvis. (*går och öppnar dörren*) Passepartout!
(*Denne infinner sig omgående.*)
Passepartout Alltid redo!
Fogg Prinsessan Aouda vill tacka dig.
Passepartout Jag gjorde bara min plikt.
Fogg Det var inte så bara det.
Aouda Hur skall jag kunna tacka er?
Passepartout Det behövs inte.
Aouda Ni har räddat mitt liv.
Passepartout Jag vet. Det var meningen.
Aouda Ni riskerade ert eget.

Passepartout Ursäkta mig, frun, men det är jag faktiskt van vid.

Fogg Passepartout har varit vid cirkusen och är en kvalificerad akrobat. Han kan till och med dansa på lina.

Aouda Och hur blev han betjänt hos en sådan som er? Jag menar, hur fann ni varandra?

Fogg Jag sökte en betjänt och fann honom.

Passepartout Jag sökte en anställning och fann första bästa.

Aouda Bara så där? Ni är ju liksom ett ganska omaka par, om ni ursäktar observationen.

Fix (träder in) Ursäkta mig, mina herrar, men borde inte prinsessan få sova och vila?

Aouda Tacksamheten håller mig vid liv. Jag har fått ett nytt liv till skänks utan att förtjäna det medan jag bara var beredd på motsatsen, men det är riktigt, herr Fix. Jag är fortfarande mycket svag och fullkomligt utmattad, då jag ännu inte helt återvänt till livet.

Fogg Vi skall lämna er i fred, prinsessa.

Aouda Men menar ni verkligen allvar med att vilja ta mig med på hela er långa resa till London?

Fogg Absolut.

Aouda Är det inte risk för att jag skulle bli er en belastning?

Fogg Tvärtom.

Aouda Då kan jag försöka sova. Genom en försynens obegripliga nyck har jag hamnat i händerna på vad som måste vara de tre mest ridderliga gentlemännen i världen.

Fogg (tar hennes hand och kysser den) Sov gott, prinsessa. Vi far inte vidare förrän ni är utvilad. – Kom, låt oss gå. (*föser ut Fix och Passepartout och följer själv med.*)

Aouda (suckar och somnar)

Akt III scen 1. Calcutta, en domstol.

Fix Vilken tur! Nu har jag honom fast! Det här kan ta månader. Den indiska rättvisan är den mest utförliga och långsamma i världen, och den tar aldrig slut. Man kan fastna i dess intrikata byråkrati för evigt! Men han behöver inte vänta länge. Det räcker tills jag får arresteringsordern från London. Sedan får den brittiska rättvisan ta över den indiska.

Fogg (kommer in) Vad är det egentligen för en klämma vi har fastnat i, herr Fix?

Fix Om jag ändå visste det.

Fogg Har ni ingen aning, som ändå bör veta något om det indiska rättssystemet?

Fix Jag kan bara tänka mig episoden i Pillaji. Hennes mans släktingar vill kanske ha henne tillbaka och bränna henne på riktigt.

Fogg Det kan vi aldrig tillåta.

Fix Naturligtvis inte.

Aouda (har kommit in) Om det på något sätt handlar om mig måste ni lämna mig här och resa vidare.

Fogg Kommer aldrig i fråga.

Aouda Jag vill inte bli skyldig till att ni förlorar ert vad.

Fogg Ett människoliv är mera värt än ett vad, särskilt en prinsessas.

Passepartout (har kommit in) Om det behövs är det bara för mig att enlevera er på nytt.

Fogg Min bästa *Passepartout*, om någon är oskyldig i sammanhanget är det du.

Fix Nu samlas rätten. Vi får höra vad domaren säger.

(Rätten intågar. Domaren är högtidlig och bestiger domstolen med alla later och iförd peruk. Han behärskar fullkomligt situationen.)

domaren Må den anklagade resa sig. *(Fogg reser sig.)*

Inte ni. Den där. *(pekar på *Passepartout*)*

Fogg Han är oskyldig.

domaren Är ni hans advokat?

Fogg Nej, hans husbonde. Jag är ansvarig för honom.

domaren Men det är bara han som är anklagad, inte ni.

Fogg I så fall skall jag svara hans anklagare.

domaren Nåväl, som ni vill. För in vittnena.

(En dörr öppnas, och en hoper präster tågar in.)

Passepartout Du milde tid! Det är dom!

Fix Vilka dom? De här har vi aldrig sett förut.

Passepartout Jo, jag har gjort det.

domaren Nå, *Secundra Dass*, vad har ni att andraga för klagomål?

Dass Denne oförskämde slyngel vanhelgade vårt heligaste tempel i Bombay!

domaren Hur då?

Dass Han vägrade ta av sig skorna! Och när vi anmodade honom till det gjorde han motstånd och började slåss!

domaren Hur fick ni då av honom skorna?

Dass Vi måste själva beröva honom dem med våld!

domaren Och sedan?

Dass Han rymde i strumplästen!

domaren Är ni då här bara för att återbörda honom hans skor?

Dass Vi brände upp dem! De hade kontaminerat vårt tempel!

Fogg (flat) Är det allt?

domaren (vänder sig till Fogg) Nå, er dräng är anklagad för profanering och vanhelgande av ett tempel. Det är ett allvarligt brott i Indien. Har ni något att säga till er drängs försvar?

Fogg Ers nåd, han erkänner sig skyldig, jag betalar gärna hans böter, och om det ej blir böter ställer jag borgen.

domaren Det kallar jag en förnuftig jämkning. Är ers heligheter nöjda med erkännandet av brottet och en ersättning?

Fogg Han visste inte vad han gjorde. Han har aldrig varit i Indien förut.

Dass Vi betraktar förintandet av hans skor som ett alldeles tillräckligt skadestånd. Om han erkänner sitt flagranta brott begånget i ungdomens okunniga okynne nöjer vi oss med en ursäkt.

Fogg Min betjänt ångrar sitt brott och ber ödmjukast om ursäkt för sin ofrivilliga okunnighet.

Dass Han måste göra det själv.

Passepartout Naturligtvis gör jag det själv och frivilligt.

domaren (till Dass) Nöjda?

Dass Ja.

domaren Gott. (*klubbar*) Ärendet är avslutat. Men, mr Phileas Fogg, ni måste betala rättegångskostnaderna.

Fogg Naturligtvis. Kontant. Genast.

domaren Gott. (*klubbar*) Sessionen är avslutad. (*reser sig, och alla tågar ut utom de fyra. Endast Fix är missnöjd.*)

Passepartout Vilken tur! Jag trodde aldrig vi skulle slippa ifrån detta levande!

Fogg Prinsessa, det lär ännu dröja många dagar innan någon här får veta något om vad som hände i Pillaji, i synnerhet som man förbereder en lag som förbjuder änkebränning i Indien. Ni är fullkomligt säkra.

Aouda Och ni kan resa vidare.

Fogg Omgående.

Aouda Får jag fortfarande följa med?

Fogg Givetvis. Passepartout, du vet vad du har att göra.

Passepartout Jag fixar biljetter genast.

Fogg (bjuder armen åt Aouda) Kom, prinsessa. Jag tror att vi har vackert väder att vänta.

Fix (går ut sist) Fan också! Nu måste jag skicka en ny begäran till London om ny fullmakt till Singapore! Hans tur är min otur! (*går surmulen*)

Scen 2. Ombord.

Phileas Fogg kommer gående på däck med Aouda vid sin arm.

Aouda Hur skall jag någonsin kunna tacka er?

Fogg Det behövs inte. Det har jag sagt förut.

Aouda Men min tacksamhet är utan gränser.

Fogg Glöm aldrig att det var min betjänt som räddade er, inte jag.

Aouda Men ni motiverade honom.

Fogg Gjorde jag?

Aouda Det påstår han.

Fogg Det får han stå för själv. Han agerade helt på eget initiativ, och det har han all heder och ära för. Själv menar jag att vi alla hade tur. Hade vi inte haft en dag till godo från Suez hade jag aldrig satsat på den äventyrliga järnvägen över Kholby, och då hade vi aldrig fått möjligheten att rädda er.

Aouda Och då hade jag brunnit på bålet.

Fogg Precis. Och det dygn vi förlorade i processen har vi nu återvunnit, då vi kommer fram till Singapore en dag för tidigt.

Aouda Det gläder mig. Då vinner ni ert vad.

Fogg Inte ännu. Det återstår 50 dagar.

Aouda Med en sådan betjänt måste ni lyckas.

Fogg Och eskorterad av en detektiv dessutom.

Aouda Han förbryllar mig. Varför hänger han med egentligen?

Fogg Det är väl hans yrke. Som hemlig polisagent har han väl något hemligt uppdrag.

Aouda Jag kan inte bli kvitt misstanken att han har dolda avsikter.

Fogg Vad skulle de vara?

Aouda Det känns som om han ville behärska och överta er resa. Varför följer han ständigt med er och ända från Suez? Varför släpper han er inte? Vad hade han för intresse av domstolsförhandlingarna i Calcutta?

Fogg Vad misstänker ni honom för?

Aouda Dubbelspel, hemlig agenda och kanske argan list.

Fogg Hans efterhängsenhet beror säkert bara på att han känner sig ansvarig för oss som engelsman, efter att han en gång tagit på sig detta ansvar.

Aouda Jag ber om ursäkt för min mistänksamhet.

Fogg Den är helt logisk, min kära prinsessa. Ni har nästan blivit utsatt för ett dödligt attentat och måste därför ana mera illvilja omkring er.

Aouda Det är inte illvilja. Det är något annat.

Fogg Nå, här kommer Passepartout. – Min käre Passepartout, vi kommer fram till Singapore en dag före tidtabellen. Det är goda nyheter. Skaffa oss genast vid ankomsten vidare biljetter till Hongkong.

Passepartout Inga problem.

Fogg Jag hoppas det.

Passepartout Det hoppas jag också.

Fogg Ser du några problem?

Passepartout Vi har haft en oförskämd tur med vädret till Singapore, men Syd kinesiska sjön är alltid hemsökt av tyfoner.

Fogg Då får vi ta dem som de är.

Passepartout Tänker polisagenten Fix fortsätta eskortera oss till Hongkong?

Fogg Det har jag ingen aning om. Det får du fråga honom.

Aouda Varför skulle han göra det?

Passepartout Jag vet inte. Men han börjar verka efterhängsen.

Fogg Han vill oss säkert bara väl, och det är säkert bara slumpen som gjort honom till en trogen reskamrat. Kan du se någon annan anledning till att han har följt oss genom hela Indien och till Singapore?

Passepartout Nej.

Fogg Inte jag heller. Låt honom vara. Han gör som han vill. Och om han har tagit oss under sitt beskydd vore det inte bara oartigt att protestera utan dessutom

dumt, eller hur, Passepartout? Låt honom vara. Han gör som han vill. Fortsätter han följa oss är det hans ensak, och vi har bara att vara tacksamma för hans skyddande eskort så länge den varar.

Passepartout Efter Indien klarar vi vad som helst.

Fogg Precis min mening. *(De går vidare, och Passepartout slinker ut. Fix visar sig vid relingen.)*

Fix Fördömt! Vi kommer fram för tidigt! Då hinner häktningsordern inte fram! Då blir det Hongkong nästa, men där måste jag kvarhålla honom till varje pris! *(ut)*

Scen 3. Hongkong. En opiumhåla.

Allsköns klientel av ytterst kontrasterande slag, från utslagna och horor till mandariner och gentlemän, när Fix inträder med Passepartout.

Passepartout Men varför har du tagit mig med till ett sådant här ställe?

Fix Detta är Kina. Jag tyckte du borde få uppleva det.

Passepartout Det liknar de värsta opiumkrogarna i London.

Fix Men detta är äkta vara. Här råder ingen fruktan och inga hämningar. Ingen avlyssnar dig, och ingen ställer några frågor. Hit kommer därför vem som helst, från den bäste till den sämste. Anonymiteten är garanterad och ofelbar. Ingen känner någon, alla känner alla, och ingen känner oss.

Passepartout Inte ens dig? Du har väl varit här förut?

Fix *(tar ett bord, tecknar en beställning, en suspekt kypare fattar)* Många gånger. Därför vet jag vad det handlar om. Här kan man diskret spionera utan att bli utspionerad. Men du har ingenting att frukta, fastän du är här för första gången. Man är trygg här vilken människokategori man än tillhör. Du har väl biljetterna?

Passepartout Naturligtvis. Det skulle bara fattas annat. Men jag hade en fantastisk tur. Detta kommer att glädja min husbonde.

Fix Vad då?

Passepartout Båten avgår redan i kväll i stället för i morgon.

Fix Vet han om det?

Passepartout Inte ännu.

Fix Då vinner han ytterligare en dag. Det måste vi fira. Får jag bjuda på en äkta kinesisk drink?

Passepartout Bara den inte slår ut mig.

Fix Ingen risk. Du tål vad som helst. Jag känner dig vid det här laget. Du går inte av för vilka hackor som helst. *(knäpper med fingrarna, och samma kypare inkommer som tidigare. Fix instruerar honom, och han förstår och avlägsnar sig.)*

Det är bara vanligt risbrännvin. Det måste du prova. Det hör till asiatisk allmänbildning.

Passepartout Jag får väl lita på dig.

Fix Du kan alltid lita på en äkta britt. Har vi inte skapat världens största imperium och behärskat det med vett och ordning i två hundra år? Det blir säkert

minst tre hundra år, om vi inte rentav bildar en demokratisk världsordning så småningom. Lita på Gladstone och Disraeli och alla som röstar på dem. De är gentlemän, som din husbonde.

Passepartout De går knappast upp mot honom.

Fix Har du aldrig funnit något fel hos honom eller misstänkt honom för något?

Passepartout Omöjligt. Om någon är en perfekt gentleman är det han.

Fix Är du säker på det?

Passepartout Absolut.

Fix Ändå har du aldrig lärt känna honom.

Passepartout Vad menar du?

Fix Knappt hade du blivit anställd, så tog han med dig på en resa jorden runt.

Passepartout Ja, det kom på plötsligt.

Fix Det kostar honom en förmögenhet, och han skyller på ett vad.

Passepartout Engelsmän är galna i vadslagning.

Fix Men din husbonde är inte galen. Han är metodisk, beräknande, kallsinnig och tar inga risker.

Passepartout Ändå räddade han prinsessan Aouda undan människoooffrande galna präster.

Fix Nej, det var du som fick göra det. Han hade aldrig gjort det själv. Och hur går hans metodiska beräknande och kyliga distans ihop med ett sanslöst vad med livet och hela hans förmögenhet som insats?

Passepartout Han ville väl bevisa för sina vänner att han hade rätt.

Fix Att han *kunde* ha rätt, menar du. Medge att det var ett extremt risktagande. Och varifrån fick han plötsligt alla sina pengar?

Passepartout En moster dog och lämnade ett arv.

Fix Det vet du säkert?

Passepartout Det hände innan jag blev anställd.

Fix Alltså vet du det inte säkert.

Passepartout Varför skulle jag inte tro på hans ord som gentleman?

Fix Du är fullständigt okritisk. Du vet ingenting.

Passepartout Vad vet jag inte?

Fix Hör på här. Dagarna innan du blev anställd begicks det största bankrånet i Englands historia. Rånaren uppträdde som den perfektaste gentlemannen. Ingen kunde tro honom om något fuffens. Summan han kom över motsvarar nästan exakt den summa som din husbonde disponerar för sin resa.

Passepartout Min husbonde är ingen lumpen bankrånare!

Fix Det får rätten avgöra.

Passepartout Vad är du ute på för ärenden egentligen?

Fix Att få fast bankrånaren vem han än är, och med 75% säkerhet är han troligen just din husbonde.

Passepartout Omöjligt! Är det bara därför du har hjälpt oss och följt oss för att kunna sätta fast honom och ruinera honom så att han förlorar sitt vad?

Fix Jag väntar en arresteringsorder när som helst från London. Den kan komma idag. Ju förr vi får saken undanstökad, desto förr kan din husbonde resa vidare, om han är oskyldig.

Passepartout (reser sig rasande) Förrädare! Byråkrat! Sabotör! Parasit! Lurendrejare! Judas! (*raglar*)

Fix Ta det lugnt, *Passepartout*. Du kan inte stå på benen.

Passepartout (tar sig för pannan) Vad har du gjort med mig?

Fix Fördröjt en bankrånares avresa från brittiskt territorium genom att han aldrig får de biljetter du har i din ficka.

Passepartout Din nedrige usling! (*stupar omkull*)

Fix (reser sig) Saken är klar. *Phileas Fogg* kommer inte iväg, och har jag tur når mig arresteringsordern i morgon. Allt ordnar sig. (*lämnar stället, ger tecken åt kyparen att ta hand om Passepartout. Denne går ensam igenom Passepartouts fickor, finner biljetterna, blir förbryllad, kallar på några andra, och de bär ut Passepartout.*)

Scen 4. Vid kajen.

Fogg Vart kan han ha tagit vägen?

Aouda Vi får inte ha förlorat honom.

Fogg Han har försvunnit förut men alltid kommit till rätta.

Aouda Han är en de djärva initiativens man. Han kommer säkert att rädda oss igen som han räddade mig.

Fogg Frågan är hur, då denna klämma verkar oöverstiglig. Skeppet har ju faktiskt seglat ifrån oss, och det verkar inte vara någons fel.

Aouda Men det skulle väl ha seglat senare idag?

Fogg Ja, men problemet är att det seglade igår.

Aouda Något måste ha hänt.

Fogg Utan tvivel.

Aouda Vad kan vi göra?

Fogg Vi har bara en sak att göra. Vi måste finna oss ett annat fartyg.

kaptenen (kommer försynt fram) Ursäkta mig, men ni ser ut som om ni hade missat båten.

Fogg Det har vi verkligen gjort. Vi skulle ha seglat med *Carnatic* till Yokohama idag, men fartyget tycks ha seglat igår.

kaptenen Blev ni inte informerade om den tidigare avfärden?

Fogg Nej. Min betjänt skulle ha köpt biljetter igår, hade han gjort det hade vi troligen fått veta det i tid och kommit med, men han har försvunnit.

kaptenen Så beklagligt. Nästa båt till Yokohama går först nästa vecka.

Fogg Det gör knappast saken bättre.

kaptenen Hade ni ett viktigt möte i Yokohama?

Fogg Ja. Det gällde livet.

kaptenen Jag kan ta er med till Shanghaj. Det är ingen lustjakt precis och erbjuder bara en bråkdel av *Carnatics* bekvämlighet och faciliteter, men om ni har bråttom kunde ni sedan hinna med en snabbseglare till Yokohama.

Fogg Ni räddar våra liv. Jag önskar bara ni även kunde rädda min betjänts.

Aouda Vi får anlita herr Fix till att leta reda på honom.

Fogg Ja, han om någon torde kunna finna honom.

kaptenen Då ber jag herrskapet genast följa med mig, så skall vi ordna alla praktiska detaljer. Har ni mycket bagage?

Fogg Nej, minimalt.

kaptenen Utmärkt! Kom med här. (*visar vägen ut*)

Scen 5. Ombord i kajutan.

Fix De anar ingenting. Skulle han verkligen vara oskyldig? Kan jag i en månad ha jagat fel man? Men allt stämmer. Vi kan inte ta risken att låta tidernas smartaste banktjuv slinka undan. (*knackar på en hytt*)

Fogg (*innanför*) Stig in. (*Fix stiger in, och hytten öppnar sig*)

(*reser sig genast och sträcker hjärtligt fram handen*) Välkommen, herr Fix! Något resultat?

Fix Jag är förtvivlad, mr Fogg, men vi har finkammat hela Hongkong och satt in alla resurser på att finna er man, men till vår stora förvåning tycks han inte finnas någonstans i staden.

Aouda Kan han ha avrest med *Carnatic* utan oss?

Fogg Det skulle vara om han blivit shanghajad i så fall. Han skulle aldrig ha lämnat oss frivilligt, allra minst er, prinsessa.

Aouda Det tror jag också. Han var som min skyddsängel.

Fix Ingen beklagar mera det inträffade än jag, jag borde ha hållit efter honom och sett till att han inte gick fel, men det gläder mig att ni fått reservplats till Shanghaj.

Fogg Tack vare det kan vi kanske hålla tidtabellen.

Fix Jag önskar er av hela mitt hjärta lycka till. Då jag känner mig medansvarig och nästan medskyldig till er betjänts försvinnande erbjuder jag mig härmed att eskortera er hela vägen fram till England bara för att i hjälpligaste mån underlätta och snabba på er resa.

Fogg Mr Fix, ert gentlemannaädelmod värmer mitt hjärta. Är ni säker på att ett sådant åtagande inte gör åverkan på era plikter i hennes majestäts tjänst?

Fix Tvärtom. Plikten kallar mig tillbaka till England, och då ni nästan är på motsatta sidan av jordklotet spelar det ingen större roll vilken väg jag tar. Faktiskt tror jag att vägen över Amerika blir både bekvämare och snabbare.

Fogg Som ni vill. Vi är tacksamma för ert beskydd.

Aouda Samtidigt som vi hoppas att forskningarna efter *Passepartout* fortsätter.

Fix Givetvis. Till er tjänst, prinsessa. (*bugar sig och kysser hennes hand och avlägsnar sig omedelbart*)

Fogg Har ni fortfarande dubier om denne exemplariske polis?
Aouda Nej, Phileas, nu litar jag fullkomligt på honom, och något säger mig att Passepartout ännu kan komma till rätta.
Fogg Låt oss lita på er intuition. Jag tror ni känner honom bättre än jag.

Scen 5. I en hytt på *Carnatic*.

Passepartout ligger fullkomligt utslagen i en koj. En steward vakar bredvid honom.

Passepartout (vaknar långsamt till liv)

stewarden Seså! Äntligen tycks han vakna.

Passepartout (vaknar mer och mer, ser sig förfärad om) Var är jag?

stewarden Ombord på *Carnatic*. Ni har sovit mer än bara ruset av er.

Passepartout Den där fördömde detektiven! Han förgiftade mig!

stewarden Seså. Ni lever åtminstone.

Passepartout (helt desorienterad) Men hur kom jag hit?

stewarden Ni fördes hit. Ingen visste vem ni var, och allt man fann i era fickor var tre biljetter till *Carnatic*. Vad hände med ert sällskap?

Passepartout (panikslagen, reser sig vilt upp ur kojen) Min husbonde! Prinsessan! Jag har svikit dem!

stewarden Seså, ta det lugnt. Jag tror jag förstår sammanhanget. Båten avgick tidigare än enligt programmet. Ni hann inte meddela er husbonde och er prinsessa förrän ni hamnade i dåligt sällskap.

Passepartout Det sämsta sällskapet i världen!

stewarden Hur hamnade ni i så dåligt sällskap? Var det en vacker men fal dam?

Passepartout Nej, det var en polis!

stewarden Herre du milde! Och han drogade er med knockdroppar i en opiumkrog?

Passepartout Ja, den sakramentskade djäveln!

stewarden Men varför i all världen skulle en polis vilja göra något sådant mot en stackars enkel betjänt?

Passepartout Bra fråga. Den polisen är helt enkelt vrickad.

stewarden Även den bästa polis kan ibland hamna på fel sida om lagen. Det vet vi i Kina.

Passepartout Det värsta är att han helt enkelt var en alltför nitisk lagens tjänare.

stewarden Då är det ännu värre. Då vet han inte vad han gör.

Passepartout Precis.

stewarden En kinesisk polis?

Passepartout Nej, en brittisk.

stewarden Det förklarar saken.

Passepartout Hur länge har jag sovit?

stewarden Några dygn.

Passepartout Då är vi väl snart framme i Yokohama?

stewarden Ja, det är inte långt kvar. Vi kommer snart att kunna få se Fuji Yama resa sig bortom horisonten.

Passepartout Och ni fann ingenting annat än biljetterna i mina fickor?

stewarden Nej.

Passepartout Då har jag inte en sou när jag kommer till Japan.

stewarden Oroa er inte. I Japan överlever man hur som helst alla jordbävningar.

Akt IV scen 1. En åskådarläktare packad med japaner.

Fogg och Aouda inträder och anvisas sittplatser mitt ibland dem.

Aouda Jag har aldrig upplevt en cirkus tidigare.

Fogg Jag hoppas att detta skall ge oss avkoppling och skingra våra bekymmer.

Aouda Jag kan inte låta bli att tänka på honom och oroa mig för honom.

Fogg Han kommer alltid ner på fötterna. Han är som en katt. Jag vet att han kan klara vad som helst. Att vi kanske har förlorat honom är den stora katastrofen.

Aouda Något säger mig att han när som helst kan dyka upp på nytt, som när han plötsligt uppenbarade sig för mig på bålet.

Fogg Det skulle inte förvåna mig.

Aouda Men vad är detta för en föreställning?

Fogg Fråga inte mig. Om det är något folk jag inte begriper mig på är det japaner.

Aouda Jag har hört talas om kinesisk teater, men detta är mera absurt.

Fogg Försök inte förstå det, så blir ni inte förvirrad.

Aouda Vad ska de föreställa? Tranor eller storkar?

Fogg Pelikaner kanske, men deras näbbar är för långa.

Aouda Alldeles för långa för någon fågel.

Fogg Jag kommer att tänka på Pinocchio, men han var utan vingar.

Aouda Här saknas åsneöron också.

Fogg Det här är mera groteskt och fantastiskt än någon cirkus i Europa.

Aouda Men se den där mannen i botten för den mänskliga pyramiden. Verkar han inte bekant?

Fogg Men det är ju självaste Passepartout. (*reser sig spontant upp och ropar dånande:*) Passepartout!

(*Stor kalabalik utbryter när den mänskliga pyramiden kollapsar, hela publiken reser sig under vilda utrop av förskräckelse, och kalabaliken tilltar, tills Passepartout infinner sig och tar sig fram till Fogg och Aouda fantastiskt utstyrd i stora fågelvingar och mycket lång näsa.*)

Passepartout (*böjer knä i underdånighet och bugar sig*) Till er tjänst, min herre.

Fogg Passepartout, vad är detta? Hur kom du hit?

Passepartout Jag shanghaiades.

Fogg Var även du i Shanghai?

Passepartout Nej, Hongkong.

Fogg Du får förklara sedan. Ta nu av dig den där kostymeringen. Den passar sig inte för en betjänt.

direktören (uppträder rosenrasande) Du har förstört hela föreställningen! Du är avskedad!

Fogg Nej, han är anställd. Jag tar det fulla ansvaret för störningen av föreställningen, men han var faktiskt anställd av mig förrän han kom hit.

Passepartout (har fått av sig vingar och näsa) Det är sant, herr direktör. Jag trodde jag hade förlorat min anställning. Därför tog jag anställning hos er. (*till Fogg*) Jag hade inte en sou på fickan när jag plötsligt befann mig i Japan.

Fogg Jag sade just till prinsessan Aouda att du alltid klarar dig.

direktören Mitt herrskap, ni är tydligen framstående utländska gäster. Om jag får full ersättning är jag fullkomligt nöjd.

Fogg Lita på det. Kom nu, Passepartout. Vi måste omedelbart resa vidare. Ångaren till San Francisco väntar.

Passepartout Jag kom hit med tre biljetter, men nu har jag ingen.

Fogg Det blir nog vi som får köpa biljett till dig i fortsättningen, Passepartout.

Aouda Vi är så glada över att se dig.

Passepartout (bugar sig) Nöjet är helt på min sida, prinsessa.

Fogg Kom. Vi har inte ett ögonblick att förlora. (*tågar ut med Aouda och Passepartout. Den japanska publiken har hela tiden roat följt med i händelserna men sätter sig nu till rätta igen i förväntningar inför fortsättningen på föreställningen.*)

Scen 2. I en hytt ombord.

Fogg Berätta nu, Passepartout, vad hände egentligen?

Passepartout Jag hamnade i dåligt sällskap efter att jag hade köpt era biljetter och fått veta att *Carnatic* skulle avgå dagen innan. Han ville bara bjuda på en drink, men det var ett risbrännvin som jag inte tålde. Sedan vaknade jag upp i *Carnatic*. Man hade funnit biljetterna och sett till att jag kom ombord, och då var det för sent att larma er. Jag beklagar. Försumlighet i tjänsten. Oursäktligt, särskilt på en sådan resa som er. Men vem kunde ana att ett sådant litet glas kunde slå ut en så totalt? Jag trodde jag tålde allt men tålde i själva verket ingenting.

Aouda Vad var det för dåligt sällskap?

Passepartout En person som det var omöjligt att misstänka något ont om. Ju mindre sagt om den saken, desto bättre. Men hur klarade ni er?

Fogg Lyckligtvis dök det upp en kapten som en räddare i nöden och erbjöd oss plats ombord på hans skonare till Shanghai. Därifrån kunde vi lätt fortsätta till Yokohama.

Aouda Vi anmodade genast herr Fix att göra allt vad han kunde för att spåra er, och han gjorde verkligen allt vad han kunde, men du var spårlöst försvunnen.

Fogg Han har vakat över oss sedan dess och verkligen varit oss behjälplig. När du dök upp på scenen i Yokohama misstänkte vi genast honom för att känna till att du var där.

Aouda Det var han som rekommenderade föreställningen som något alldeles särdeles exotiskt.

Passepartout Fix?

Fogg Ja. Ända sedan du försvann för oss i Hongkong har han varit utomordentligt hjälpsam och tjänstvillig. Han följer med oss ända hem till England.

Passepartout Är han ombord?

Fogg Ja, men han reser andra klass.

Passepartout Det gläder mig. Jag ser fram emot att få språka med honom. Och han fick aldrig veta något om hur jag kunde försvinna i Hongkong?

Fogg Så fort vi fått plats ombord på skonaren till Shanghaj satte han alla klutar till för att få dig spårad men utan resultat. (*Det knackar på dörren.*)

Aouda Det måste vara han.

Fix (*öppnar försiktigt*) Stör jag?

Fogg (*reser sig*) Välkommen, herr Fix! Vi sitter just och firar familjens återförening. Ni är välkommen att delta. Ni skall ju faktiskt följa oss åt hela vägen till England.

Aouda Mr Fogg bjuder på sherry.

Fix Tack, men jag måste diskutera säkerheten ombord med stewarden. (*till Passepartout*) Det gläder mig ofantligt, Monsieur Passepartout, att ni lyckades komma till rätta igen efter Hongkong.

Passepartout Det var inte er förtjänst.

Fix Jag vet. Därför gläder jag mig desto mera.

Passepartout Får jag följa er ut till stewardens hytt? Jag vill gärna klara upp en sak med er.

Fix Om ni insisterar.

Passepartout Jag insisterar.

Fogg Kom snart tillbaka, Passepartout.

Aouda Vi vill höra mera om era teatererfarenheter.

Passepartout Tack, jag kommer genast. (*avses*) Jag ska bara slänga detektiven åt hajarna först. (*går ut med Fix. som väntar sig det värsta*)

Fix (*när de kommer ut på däck, vid relingen*) Nå, min käre vän, jag hoppas ni inte slänger mig över bord, även om jag skulle förtjäna det.

Passepartout För sådana som ni, min bästa falske poliskonstapel, är det ett värre straff att låta er leva. (*knockoutar honom rejält*) Var viss om, herr förrädare, att jag kommer att bevaka er som en kobra hela vägen till England.

Fix (*försöker resa sig omtumlad med käften halvt ur led*) Tack för att ni lät mig leva. Till tröst kan jag försäkra er om att jag kommer att göra allt vad som står i min makt för att underlätta den långa resan till England för er alla tre. Mr Fogg har ingenting att frukta av mig, tvärtom, och det vet han.

Passepartout Och vad händer i England?

Fix Det får vi se då. Det är minst fem veckor dit. Om ni är klok, Passepartout, försöker ni inte hindra mig i underlättandet av er resa.

Passepartout Känn dig dock bevakad, herr polisknöl, av en kobra. (*går resolut ut*)

Fix (*reser sig omtumlad med någon vacklande svårighet*) Puh! Nåväl, vi har varandra under uppsikt. Det jämnar ut sig. (*försöker jämna ut sina käkar*)

Scen 3. San Francisco.

Fogg Vi har en hel dag ledig för oss själva. Det borde vara självklart att vi måste passa på och göra staden.

Fix Är det klokt? Tänk på hennes höghet prinsessan Aouda. Det lär pågå politiska möten.

Aouda Jag är inte rädd efter vad jag har gått igenom.

Fix Var är er betjänt?

Fogg Han fick för sig att han måste köpa revolverar och gevär för vårt skydd på vår resa genom Vilda Västern. Jag anser att han överdriver, men han får som han vill.

Fix Tillåt då mig att eskortera er genom San Franciscos okända faror.

Aouda Vad skulle någonsin kunna hända här?

Fix Vi får inte glömma, att detta var laglöshetens huvudstad i världen för bara 23 år sedan.

Aouda Då måste mycket ha hänt sedan dess. Den verkar ju som rena framtidsstaden.

Fogg Amerika dess värre skenar med utvecklingen och vägrar vänta på Europa, som är vant vid större försiktighet.

Fix Därför har England lyckats bygga upp historiens största imperium.

Aouda Men ni förlorade Amerika.

Fogg Det var Amerikas eget fel, eller hur, herr Fix?

Fix Absolut.

Fogg Då går vi. *(skall gå vidare när Proctor uppträder)*

Proctor Hallå där! Vem tror ni att ni är?

Fogg Engelsmän. Med vem har jag den äran?

Proctor Kunde just tro det! Inbilska trögtänkta engelsmän olidligt styva i korgen.

Fix (försiktigt) Kom, låt oss gå. Den här typen vill bara ha bråk.

Fogg (ignorerar honom) Min bäste herre, vi känner inte er, och vi är gäster i ert land, och ni förolämpar oss utan att ha någon anledning!

Proctor Nej, herr Sprätt, ni förolämpade mig som amerikan med att påstå att det var vårt fel att ni förlorade Amerika. Vi sparkade ut er och det entusiastiskt med besked!

Fogg Det var då det. Sedan dess har ni utan vår vidare medverkan mest ägnat er åt indianutrotning och inbördeskrig, och ni sköt själva er bäste president, och det med besked!

Proctor Inte Kalifornien.

Fogg Ni talade för Amerika. Tillhör inte Kalifornien Amerika? Försöker ni som amerikan skylla ifrån er på resten av Amerika?

Proctor Håll käften, din förbannade viktigpetter!

Fogg Kunde just vänta mig sådana grova otidigheter från en amerikan som ni.

Proctor Kom inte och säg att ni inte bad om det! *(drämmer till, men träffar Fix, som snabbt trätt emellan)*

Fogg Angriper ni en oskyldig nu också?

Proctor Han är väl för fan en lika odräglig britt som ni!

Fogg Min herre, detta är inte acceptabelt. I Europa framtvingar ert uppträdande mot främlingar med nödvändighet en duell! Ert namn, Sir?

Proctor Till er tjänst när som helst. Överste Stamp Proctor. Nästa gång gör jag slarvsylta av er.

Fogg Om jag inte träffar er i hjärtat först.

Proctor Jag ser fram emot en full konfrontation i full beväpning.

Fix (försiktigt) Vi borde aldrig ha kommit hit.

Proctor Vad fan kom ni hit för då, era imbecilla tokfransar? Fattar ni inte att vi körde er ut ur landet för gott för hundra år sedan?

Fogg Kom, mr Fix. Ni har ingen rätt att ta emot mera stryk från en sådan knöl. *(eskorterar ut Aouda och Fix)*

Proctor (efter dem) Vi ses igen, din högfärdige stropp till viktigpetter! Och då skall jag vara beväpnad!

Fogg (utanför) Vad var det för ett valmöte egentligen?

Fix Ett fredsmöte.

Fogg Jag förstår.

Scen 4. På tåget.

Aouda (försiktigt, till Fix) Jag har sett att den där förskräcklige översten är här på tåget.

Fix Överste Proctor?

Aouda Ja. Om de får se varandra blir det bråk.

Fix Lita på mig. Jag ska hålla mr Fogg sysselsatt.

Aouda Jag vill inte att mr Fogg blir utsatt för en duell. Den där Proctor är ett monster.

Fix Jag håller fullständigt med er, men mr Fogg är en god whistspelare. Jag ska hålla honom sysselsatt och låta honom vinna.

Aouda Jag är er innerligt tacksam. *(Fogg kommer in)*

Fix Ett nytt parti, mr Fogg?

Fogg Gärna det. Jag är revanschsugen.

Fix Detta är ett spel som aldrig upphör att fascinera genom sina ständigt oväntade vändningar.

Fogg Precis. Det är er tur att dela. Vad står på, Passepartout?

Passepartout (har just kommit in) Jag ville bara varna er. En mormon är i antågande.

Fogg En mormon? Vad är det? Något slags farligt hormon?

Fix En frälsningspredikant.

Fogg Å, jag förstår. Är du inte tillräckligt beväpnad till tänderna för att kunna bemöta till och med en frälsningspredikant med full arsenal?

Passepartout Sir, enligt min erfarenhet finns det inget försvar mot sådana, då de bara skjuter skarpt på löpande band utan att försvara sig.

Fogg Då får vi väl huka oss, Passepartout. *(till Fix)* Då spelar vi bara, herr Fix.

Fix Med nöje. *(delar. William Hitch träder in.)*

Hitch (börjar omedelbart teatraliskt predika) Sannerligen säger jag eder, att hans helighet Joseph Smith var en martyr! Han förtjänade inte att rullas i tjära och fjädrar och avrättas som en vanlig skurk!

Fogg (förbryllad) Vad är det för trams han dillar om?

Fix Man gör så i Amerika.

Fogg Tjära och fjädrar? Är det inte något omständligt och klibbigt?

Fix Man tycker det är roligt.

Fogg Vad tycker den som blir utsatt för det?

Fix Han blir aldrig tillfrågad.

Passepartout Om han ändå blev avrättad, varför inte göra processen kort med honom genast, så slapp man det klibbiga bestyret med tjära och fjädrar.

Fix Man är inte så rationell i det här landet som i Frankrike, *Passepartout*. Här har man ingen giljotin.

Fogg Vad gjorde han för att förtjäna en sådan behandling?

Fix Han predikade månggifte som muslimerna och lurade många på pengar så att de blev ruinerade.

Fogg Var han inte kristen?

Fix Han skrev sin egen bibel, en sorts hormonbok, och lyckades dupera många att den var mottagen av någon sorts ängel precis som Koranen.

Fogg I England hade han satts på anstalt eller deporterats till Australien utan någon fysisk åverkan.

Fix Detta är långt ifrån England. (*Tåget stannar med ett ryck.*)

Fogg Vad är det nu som står på? Vi är ju mitt på stäppen i Sierra Nevada. (*En massa bøl hörs och dovt muller som en jordbävning.*) Ta reda på saken, *Passepartout*.

Hitch Det är domens dag som står för dörren! Omvänd er till den enda sanna kyrkan innan det är för sent! Joseph Smith visade vägen! Han var den nye Jesus Kristus och Messias!

Fogg Hur blev han avrättad?

Fix Anonymt, förmodligen genom sådana som blivit ruinerade av honom.

Fogg Gör man så i Amerika?

Fix I Amerika är alla religioner skattefria. I stället lurar de folk på pengar.

Fogg Jag förstår.

Passepartout (*kommer in igen*) Det är en buffelhjord.

Fix Kunde just ana det. Det kan ta timmar.

Passepartout Borde vi inte helt enkelt köra igenom den?

Fogg Min bästa *Passepartout*, du är alltför impulsiv. Dessa amerikanska bufflar är massiva djur och inte som våra kor utan snarare som oxar. Om vi skulle försöka plöja igenom dem skulle lokomotivet vräkas av spåret. Tro mig, lokföraren gör rätt i att vänta ut dem. Er giv, mr *Fix*.

Hitch Ni svävar alla i erbarmlig okunnighet om världens stundande undergång! Detta kan vara er sista chans innan tåget för er åt helvete! Omvänd er till Joseph Smiths heliga mormonkyrka innan det är för sent!

Proctor (osynlig) Håll käften, din babblande babian! (*kastar träffsäkert en paj i ansiktet på honom. Hitch retirerar genast ut.*)

Fogg (med ryggen mot Proctor) Vad hände?

Fix Någon kastade en paj i ansiktet på pratmakaren.

Fogg Gör man så i Amerika?

Fix Man tycker det är roligt.

Fogg Och offret tillfrågas inte om sin mening?

Fix Naturligtvis inte. (*Tåget sätter i gång med ett ryck.*)

Passepartout Hurra! Vi sätter i gång! Både buffelhjorden och frälsningsförföljelsen är över!

Fogg Hur mycket tid förlorade vi?

Fix Drygt tre timmar.

Fogg Det tar vi lätt igen. Er giv, mr Fix.

Aouda I Indien händer det att elefanter trampar sönder skenorna och lyfter tåg av spåret.

Passepartout Tur att detta inte var i Indien.

Fix Indien och Amerika har emellertid det gemensamt att båda är överraskningarnas land. Er resa är inte över ännu. (*Tåget stannar med ett ryck.*)

Fogg Vad är det nu då? Gå ut och se vad det är, Passepartout.

Passepartout Vi har stannat mitt i Klippiga Bergen.

Fogg Ja, så mycket vet jag också, Passepartout. Men när ett tåg står stilla när det borde röra på sig vill man veta varför. Er giv, mr Fix.

Aouda (pratar intimt med en konduktör) Håller inte bron?

konduktören Nej, den håller inte.

Aouda Tala inte om det för mr Fogg. Han är upptagen av sitt spel.

konduktören Jag ser det. (*går vidare och försöker lugna andra passagerare*)

1 Finns det ingen annan väg?

2 Kan vi inte vada över den jäkla floden?

konduktören Den är för strid. Det går inte. Färjan skulle slitas loss.

3 Vi kan ju inte bara sitta stilla här och vänta på domedagen.

Passepartout (kommer in igen och tystas av Aouda, som indikerar Foggs upptagenhet.

Passepartout förstår.)

4 Backa tåget och sätt gasen i botten!

5 Ge tåget vingar, och vi flyger över!

Passepartout Borde inte först alla passagerarna gå över till andra sidan för säkerhets skull? Då skulle dessutom tåget bli lättare.

4 Vi har ingen tid med någon säkerhet. Vi har betalat för att komma fram i tid.

(*Tåget sätter sakta i gång igen men backar.*)

Aouda (till konduktören) Vad händer?

konduktören Lokföraren har bestämt sig för att ta risken.

3 Huvudsaken är att vi kommer vidare.

2 En gång överfölls ett tåg som detta av indianer. De mördade lokföraren och kopplade loss loket, som körde vidare medan tåget rullade sanslöst tillbaka ner

mot en bro som denna, som indianerna hade antänt. Det var ett annat tråg och en annan bro.

4 Vi kör i gång! Hurra! (*Tåget accelererar till maximum.*)

5 Håll i er, gubbar! Nu flyger vi! (*Alla hukar sig inför sanningens ögonblick medan tåget dundrar över bron. När det är över reser de sig försiktigt på sig igen. Då hörs ett dånande brak bakom dem.*)

Passepartout Vad hände?

4 Vi kom över bron, men den bron finns inte mer.

Fogg Er giv, mr Fix.

Fix Vi lär ha kört över en bro som kollapsade bakom oss.

Fogg Om den kollapsade bakom oss har det ingen betydelse. Det är bara det okända framför oss vi har att möta.

Aouda Jag hoppas vi har det värsta bakom oss nu.

Proctor Det värsta har man alltid framför sig vad man än har lämnat bakom sig.

Fogg (utan att lyfta blicken från spelet) Om man lämnat döden bakom sig har man livet framför sig. Kan det vara värre än döden?

Proctor Det är ju den där infernaliske översittarsprätten från England!

Fogg (upptäcker honom) Å, är det ni igen, överste Proctor! Kan ni amerikaner då inte öppna munnen utan att göra er skyldiga till vulgära otidigheter och förolämpningar?

Proctor Din bestialiske kolonialist, det är dags att vi gör upp!

Fogg Vilka medel behagas? Knytnävarna? Revolverfight? Knölpåk? Fribrottning?

Aouda Hetsa inte upp er, mina herrar. Herr Fogg har en tid att passa och får inte bli försenad.

Proctor Vågar du inte slåss, ditt fega blekansikte? Kan du boxas alls? Jag kommer att rulla dig i tjära och fjädrar innan den här resan är över.

Fix (reser sig) Med er tillåtelse, Sir, men det var mig ni rådbråkade i San Francisco utan anledning, och det är jag om någon som har rätt att kräva upprättelse.

Proctor Din strunt, du stod bara i vägen. Det var den stroppen där jag ville golva.

Fogg Det här grälet är enbart mellan mig och översten, herr Fix. Han har bara utmanat mig.

Aouda Vad som helst men inte en duell! Ni riskerar förstöra både er resa och era liv!

Proctor Din brutta tycks försöka avvärja mig men har hittills bara lyckats avvärja dig, din raggare. Har du nånsin hållit ett vapen i din hand?

Fogg Överste Proctor, välj era ord bättre i ert tilltal till en dam, som här dessutom råkar vara en prinsessa.

Proctor Den pangbruden? En prinsessa? Från vilket harem har du bärgat henne som överloppsduenna?

Fogg Nu har ni gjort duellen ofrånkomlig.

Proctor Det gläder mig. Jag vill slåss med er och banka skiten ur er tills det bara är skit kvar av hela din skitstövel.

Fogg Vi kliver av vid nästa station och klarar upp saken. Min betjänt har skjutvapen så det räcker.

konduktören (förskrämd) Jag beklagar, mina herrar, men vår försening innebär att vi inte kan stanna vid nästa station. Vi måste hinna i rätt tidtabellen.

Fogg Då får det bli ombord. Några invändningar, överste?

Proctor Absolut inte.

konduktören Då måste vagnen utrymmas först. Ni får bara skjuta på varandra, inte på andra.

Fogg Ta fram pistolerna, Passepartout.

Aouda Detta är förskräckligt!

Fogg Med er tillåtelse, prinsessa, ämnar jag överleva. Det är bara översten här som åkallat döden.

Proctor Jag föreslår att vi fyrar av vid första signal från ångvisslan.

Fix (tar hand om Aouda) Kom, prinsessa. Amerika är ingen plats för damer.

Aouda Nej, jag märker det. (*går ut, ledsagad av Fix*)

Fogg (får en pistol av Passepartout) Jag är redo, överste.

Proctor Då väntar vi bara på den förlösande signalen.

konduktören Ingen anledning till oro, mina damer och herrar! Vid första skottet efter ångvisslan är duellen över! (*föser ut alla passagerare. Fogg och Proctor står ensamma kvar, båda fullkomligt iskallt avspända med hanarna spända och väntar med tilltagande spänning, när plötsligt andra skott hörs och luften genomskärs av vilda gälla stridsrop.*)

Proctor Indianer! Ta betäckning!

Fogg (tar betäckning med Proctor på lur vid fönstret) Varken ni eller jag sköt första skottet, överste. I stället tycks vi nu ha fått en gemensam fiende på halsen som otillbörligt blandat sig i leken.

Proctor Det ser inte bättre ut. (*skjuter skarpt ut genom fönstret*)

(*De andra passagerarna kommer upprörda och uppskakade in under stor oro och himlanden.*)

konduktören Ett indiananfall! Tåget har kapats!

Fix Vad har hänt egentligen?

konduktören Tåget skenar. Indianerna måste ha dödat lokföraren och satt upp högsta fart, kanske i misstag. Om vi inte kan stoppa tåget är vi alla körda.

Passepartout Det låter som en uppgift för mig.

Fix Lycka till, Passepartout. Du om någon kan rädda allas våra liv.

Passepartout Jag har inget val. (*ger sig av*)

Proctor Aldrig trodde jag att jag skulle dela skyttegrav med en engelsman.

Fogg I krig finner man sig ibland tillsammans med de mest oväntade bundsförvanter.

Proctor Ser ni nu varför vi måste utrota indianerna? De är ju bara ohyra och skulle utrota oss annars.

Fogg Men vem var här först? Vem har rätt? Vem gjorde indianerna fientligt inställda?

Proctor Ni engelsmän.

Fogg Nej, ni amerikaner.

Proctor Ni förde bakteriologisk krigföring mot dem på Pontiacs tid.

Fogg Han fick fred. Ni fortsatte kriget.

Proctor Skit samma. Nu har vi i alla fall inget val. Där fick jag en!

(De fortsätter att skjuta medan indiankrigsropen fortsätter att skalla med skottlossning och galopperande hästar, tills det hörs trumpetsmattor.)

Soldattrupper från Fort Kearny! Vi är bara fem kilometer därifrån!

(I samma ögonblick blir Proctor skjuten. Han omhändertas och bärs ut ymnigt blödande.)

konduktören Vi är räddade, men ett antal passagerare har strukit med. Var är er betjänt, som räddat oss alla?

Fogg Han har inte kommit tillbaka.

konduktören Och vi är utan lokomotiv, som skenat iväg vidare bortom ingenstans och spårar väl ur förr eller senare. Jag beklagar den oundvikliga förseningen, mr Fogg.

Fogg Om ni bara kan återfinna min betjänt levande blir varje tänkbar försening fullständigt oviktig.

Aouda (tyr sig till honom) Vi måste finna honom, mr Fogg.

Fogg Ja. Tror du han lever?

Aouda Vi har förlorat honom förut, men han har alltid återkommit, eller hur?

Fogg Vi får se till att han gör det nu också, men vi måste anlita hjälp. Jag är rädd att jag måste mobilisera den amerikanska armén.

Proctor (med armen i band, uppträder på nytt) Sir, jag är svårt sårad, men som ärrad veteran känner jag igen en hjälte när jag ser någon. Jag ska se till att ni får de trupper till hjälp från Fort Kearny ni behöver.

Fogg Jag tackar er, överste.

Aouda Ni offrar en dag och förlorar ett vad.

Fogg Det kan inte hjälpas. Jag har inget val. Min betjänts liv är mera värt än min förmögenhet.

Proctor (sträcker fram sin oskadade hand) Min hand, Sir, även om det är vänster. Jag ber om ursäkt, och jag medger Amerikas förlust av den brittiske gentlemanen när vi kastade England över bord.

Fogg (fattar hans hand) Jag tackar indianerna för att vi aldrig fick nöjet att duellera.

Proctor Nästa gång, Sir, om vi någonsin bråkar igen, vilket jag knappast tror blir nödvändigt. *(De skakar hjärtligt hand med vänster.)* Till verket! Vi har tre kidnappade passagerare att rädda från att bli skalperade!

Akt V scen 1. New York, ett hotellrum.

Aouda Det är inte ditt fel, min käre Passepartout. Mr Fogg hade helt enkelt otur.

Passepartout Visst är det mitt fel. Hade jag inte råkat ut för indianerna hade han hunnit i tid.

Fix Prinsessan Aouda har absolut rätt. Att bara komma 45 minuter för sent till båten i New York är verkligen otur och ingenting annat.

Aouda Och en desto större otur genom att vi verkligen lyckades hinna i fatt tidtabellen tack vare er ovärderliga hjälp, mr Fix, i fixandet av isjakten ända fram till Omaha.

Fix Det var det minsta jag kunde göra. Men nog var det en kylslagen resa.

Passepartout Mr Fix, jag är nästan beredd att förlåta er allt för att ni verkligen ansträngde er till det yttersta för att hjälpa min husbonde att nästan komma i tid till båten.

Fix Var är han nu?

Aouda Han rumsterar om i hamnen för att till varje pris få tag på vilket fartyg som helst. Är det inte märkligt, mina vänner, att varje gång han försenats och råkat ut för sabotage på sin resa, som uppehållet i Pillaji och förlusten av *Carnatic* i Hongkong, så har han ändå alltid funnit en ny lösning för att komma vidare.

Fogg (inträder) Det är så resandet fungerar. Vad man än råkar ut för finns det alltid en väg ut.

Passepartout (reser sig förvåntansfullt med Fix) Har ni funnit något?

Fogg Jag har funnit en ångskonare till Bordeaux. Det är det bästa jag kunnat uppbringa.

Fix Bordeaux? Är det inte en omväg?

Fogg Allt är förhandlingsbart.

Fix Säg inte att det är den gamle vresige kapten Speedy som kör frakt till Bordeaux på en gammal skorv, en grinig gammal misantrop som är hopplös att ha att göra med.

Fogg Just han. Så ni känner honom. Det kanske underlättar saken.

Fix Hur fick ni biljett med honom? Han tar aldrig passagerare.

Fogg Desto äldre och grinigare, desto girigare. Två tusen dollar per passagerare kunde han inte tacka nej till.

Fix Ett fruktansvärt pris. Och till Bordeaux.

Passepartout Vi tycks i alla fall komma iväg. Det är huvudsaken.

Fogg Precis, min gode *Passepartout*. Packa väskan! Vi reser omedelbart!

Scen 2.

Speedy Den banditen! Den piraten! Den huliganen! Jag ska slå ihjäl honom och skicka alla oceanens hajar på honom! Vad vill han mig?

stewarden Han vill nog bara lugna ner er.

Speedy Det går inte! Han får skylla sig själv! Han har gjort myteri! Det är oförlåtligt!

stewarden Ta det lugnt, kapten. Hela besättningen är på hans sida, och han är en god sjöman.

Speedy Det spelar ingen roll! Han är en bandit och sjörövare som ska hängas i rånocken!

(Speedy visas in i kajutan till Fogg och Fix.)

Fogg Välkommen, kapten Speedy. Jag har ett förslag att göra er.

Speedy Nog med förslag! Jag tolererar ingenting mer! Ni har hållit mig inlåst hela resan! Det är myteri! Jag skall få er hudflängd!

Fogg Vänta tills ni hört mitt förslag. Jag köper ert fartyg för 50,000 dollar.

Speedy (gapar) Flämt!

Fogg Är det inte värt det? Har jag inte hållit er skadeslös med generösa biljettpreiser och obegränsade mängder whisky till ert förfogande i kabyssen? Är 60,000 dollar ett skäligt pris?

Speedy (flämtar) Men varför?

Fogg Kolet är slut, och vi måste hinna i tid till England. Allt hade varit enklare om ni samarbetat från början, för jag måste bara hinna i tid till London före en kvart i nio om några dagar. Det gäller mer än livet. Det gäller en hederssak i form av ett vad.

Speedy Men vad tänker ni göra med mitt fartyg?

Fogg Elda upp allt som kan användas som bränsle.

Speedy Och resten! Får jag behålla skrovet och maskinen?

Fogg Allt av järn får ni behålla.

Speedy 60,000 dollar?

Fogg Var så god. *(lägger upp pengarna åt honom)*

Speedy Det är inte klokt! Hon är tjugo år gammal, och då kan jag bygga upp henne på nytt.

Fogg Håll till godo. Jag är bara intresserad av att komma fram till London i tid.

Speedy Henrietta är er! Elda upp henne bara! Jag börjar på ny kula! *(skyndar nöjd ut, som om han var rädd att Fogg skulle ångra sig)*

Fogg Nå, mr Fix, har jag varit *juste*?

Fix Fullkomligt.

Fogg Inga moraliska eller juridiska invändningar?

Fix Eftersom den förorättade är nöjd med upprättelsen måste alla vara det.

Fogg Girigheten är den fulaste av alla laster, mr Fix, men det är märkvärdigt hur lätt man kan neutralisera den med att bara vara generös. Risken är att vi har stämt kapten Andrew Speedy vänlig till sinnes för första gången i hans liv. Hoppas i så fall det varar.

Fix Tur det, för hans whisky är nästan slut.

Fogg Jag ville inte vänta tills den *var* slut. Nu hinner vi i tid till London. Ert lagliga beskydd har varit en utomordentlig trygghet för nästan hela vår resa, mr Fix.

Fix Lagen vore inte berättigad om den inte alltid var på sin vakt.

Fogg Tack för det, mr Fix. Jag tror vi kan sova lugnt i natt.

Scen 3. Liverpool.

Fix Detta är sanningens ögonblick. Äntligen är vi på brittisk mark efter mitt livs längsta resa bara för att få lägga vantarna på tidernas gentlemannaskurk, men kan han verkligen vara oskyldig, efter allt vad jag har fått se honom genomföra som prov på den gedignaste integritet och gentlemannahållning? Men det är inte min sak att döma honom. Det får lagen göra, och min enda plikt är att överlämna honom åt lagen.

(Fogg inkommer med Passepartout och Aouda.)

Fogg Äntligen på brittisk mark! Vi har nio timmar kvar, och det tar bara sex timmar till London. Vi ger oss av till tåget omedelbart.

Fix Ett ögonblick, mr Phileas Fogg.

Fogg Vad gäller det? Är det dags för farväl?

Fix Tvärtom, mr Fogg. Tyvärr måste jag kvarhålla er. I drottningens namn arresterar jag er. *(gör ett tecken, och två poliser kommer fram och försäkrar sig om Foggs person)*

Fogg Förklara er, mr Fix. Detta förstår jag inte.

Fix Ni är anhållen som skäligen misstänkt för tidernas största bankrån begånget för tre månader sedan med ett belopp på 55,000 pund, som ganska exakt motsvarar er reskassa.

Fogg Ett missförstånd, ett grundlöst missförstånd. *(Aouda ropar till och svimmar.)* Passepartout, ta hand om prinsessan! – Vad händer nu? Vad tänker ni göra med mig?

Fix Ni kvarhålls här i säkert förvar tills ni överförs till London för rannsakan och dom.

Passepartout Det är mitt fel, mr Fogg! Jag borde ha varnat er för den här förrädarens grundmurade falskhet och försåtliga argan list!

Fogg Tyst, Passepartout. Han är bara brittisk polis. Han gör bara sin plikt.

Fix Den här vägen, Sir. *(Fogg förs avsides och låses in under sträng bevakning. Till poliserna:)* Jag underrättar London omedelbart. *(ut)*

Passepartout Den skurken!

Aouda (har vaknat till liv) Om det är ett missförstånd måste det ju klaras upp.

Passepartout Så klart det är ett missförstånd, men min husbonde förlorar sitt vad!

Aouda Inte ännu. Ännu är det tid.

Passepartout Men den krymper hela tiden!

Aouda Mr Fogg tycks ta det med ro.

Passepartout Vad gör han?

Aouda Tittar på klockan.

Passepartout Ack, att vi aldrig hade vett att resa ifrån den där infama detektivdrummeln!

Aouda Jag anade nästan från början att hans avsikter var dunkla och ohederliga. Han hade något av en kobras väntan på att få hugga till över sig.

Passepartout Och jag var mungon som aldrig slängde honom över bord!

Aouda Det hade varit mord.

Passepartout Hans brott är värre.

Aouda Det återstår att se. Ännu är det inte fullbordat.

Fix (kommer instörtande utom sig av förtvivlan) Frige fången genast! Han är oskyldig! *(Celldörren öppnas genast för Fogg. Fix böjer sig förkrossad för Fogg.)* Ett ytterst beklagligt missförstånd! Den verkliga bankrånaren arresterades för tre dagar sedan!

Fogg (utan ett ord, ger Fix en knockout som golvar honom. Skyndar före ut, Aouda och Passepartout väntar inte.)

Passepartout (innan han försvinner) Efter en sådan perfekt fullträff lär den idioten aldrig mer kunna se sig själv i spegeln. *(Fix ligger kvar, stönar.)*

Scen 4. London.

Fogg Vår saga är all. Spelet är slut, och vi har förlorat – med fem minuter, mitt livs största och enda spel med allt utom livet som insats, bortslarvat genom en osannolik drummels otroliga klumpighet. Men det är mitt fel alltsammans. Jag litade på honom som en lagens tjänare, men lagen är blind och har inget förstånd och gör sig understundom i blindo skyldig till himmelsskriande orättvisor utan att kunna rätta till dem efteråt. (*vänder sig till Aouda*)

Prinsessa, jag ber om ursäkt för att jag fört er till England.

Aouda Jag är er enbart tack skyldig för detta. Jag var dödens i Indien.

Fogg Jag vet, men när jag tog mig an er var jag en rik man. Resan har kostat mig nästan allt vad jag ägde, och de 20,000 pund jag har inestående i banken har jag förlorat i det stora vadet. De obetydliga resurser jag ännu har kvar ber jag att få ställa till ert förfogande som gottgörelse för att jag otillbörligt tagit ansvar för er.

Aouda Min vän, ni har inget att be om ursäkt för. Ni har skänkt mig livet.

Fogg Det var min betjänt.

Aouda Men det var er vilja.

Fogg Men jag är ruinerad. Jag har ingenting att ge er utom det sista jag har kvar.

Aouda Om ni ingenting har att ge mig beror det på att ni gett mig allt, och då är det min skyldighet att dela det med er.

Fogg Vad menar ni? Naturligtvis är jag skyldig er en bostad i min våning. Det är det sista jag kan göra för er.

Aouda Har ni ingen familj?

Fogg Nej.

Aouda Inga vänner?

Fogg Nej.

Aouda Då har ni åtminstone mig...

Fogg Menar ni...?

Aouda Ja, mr Fogg, det menar jag. Jag har själv ingen att dela mitt liv med utom er. Jag ber att få bli er hustru, då jag misstänker att vi faktiskt delar någon kärlek gemensamt.

Fogg (reser sig) Prinsessa, det skulle vara mitt livs största och enda ära.

Aouda Den är då allt vad jag kan ge er, men jag gör det gärna och reservationslöst.

Fogg (tar hennes händer och sluter dem till sitt bröst) Min älskade! Jag har alltid älskat er men aktat mig för att gå för nära.

Aouda Den faran är nu över. (*De omfamnas.*)

Fogg Passepartout! (*Denne öppnar ögonblickligen dörren.*) Skynda dig till pastor Samuel Wilson i Marylebones kyrka och fråga honom om han kan förrätta en vigsel i morgon.

Passepartout I morgon måndag?

Fogg Ja, i morgon måndag.
Passepartout Jag ilar! (*ut överlycklig*)
 Fogg Vi har förlorat allt men vann åtminstone varandra.
 Aouda Kanske det var er resas egentliga mening.
 Fogg Jag tror det, prinsessa, min älskade. (*De kramas på nytt.*)
 Aouda Mannen jag vigdes med var aldrig min man. Han var en gammal man och äktenskapet var inget äktenskap utom för min familj, som gjorde bruk av titeln. Det var allt min man gav mig – en titel. Ni har ingenting att ge och har ändå gett mig hela världen – och äntligen en man.
 Fogg Prinsessa, jag försäkrar er, det är mitt livs första och enda glädje.
 Aouda Må den då alltid vara så länge vi lever.
 Fogg Det må jag stå för med all den lilla heder jag har kvar.
 Aouda Om det är något ni alltid har kvar, Phileas Fogg, är det heder.
 Fogg Och den är gratis.
 Aouda Allt som är värt något i livet är gratis. (*De omfamnas på nytt.*)
 (*Plötsligt bryter Passepartout in i full panik.*)
 Fogg Så tidigt tillbaka, Passepartout? Gick det inte?
Passepartout Nej, min herre, för det är bara lördag idag! Vi har räknat fel på en dag! Skynda er! Vi har mindre än en halvtimme på oss!
 Fogg Passepartout, din hedersknyffel, jag kommer! (*kysser Aouda*) Fortsättning följer. (*skyndar ut med Passepartout*)
 Aouda Vilken man! (*sjunker ner i en soffa*)

Scen 5. Klubben, exakt som Akt I scen 1.

Sullivan (*tittar på klockan*) Tror ni han kommer?
Ralph Aldrig i livet.
Stuart Han kom inte med *China* från New York. Det var sista chansen.
Ralph Nej, sista chansen var det senaste tåget från Liverpool. Han hade varit här nu om han varit med på det tåget.
Fallentin Likväl är han en överraskningarnas man och punktligheten själv. Det skulle inte förvåna mig om han dök upp i sista minuten.
Ralph Faktum är att vi inte hört något av honom på 80 dagar.
Sullivan Hur många minuter är det kvar?
Stuart Knappt tio.
Flanagan Ändå kan jag inte låta bli att tro på honom fortfarande. Han kom alltid alla negativa förväntningar och fördomar på skam.
Ralph Företaget var vettlöst från början. Vi skulle aldrig ha gått in på vadet och låtit honom resa. Det var rena självmordsprojektet.
Fallentin För honom var det sport.
Flanagan Och en hederssak att bevisa sin tes.
Ralph För sent nu. Fem minuter kvar.

Fallentin Fem minuter är fem minuter.

Stuart Men de går.

Sullivan Men långsammare och långsammare. Den sista minuten blir den längsta.

Fallentin Ännu hinner han om han snabbar på.

Ralph Det beror på var han är. Har han ännu inte nått Amerika hjälper det inte hur han snabbar på.

Stuart Tre minuter.

Sullivan Om några minuter, mina herrar, är vi tjugo tusen pund rikare.

Flanagan Var inte för säker.

Fallentin Dock är det nästan mot mitt samvete.

Ralph Thomas Flanagan, hoppet är det sista som dör hos människan, men även det dör till slut.

Flanagan Var inte för säker.

Sullivan Hela London har slagit vad om Phileas Foggs vad. Ingen tror längre han kan vinna det.

Stuart En minut kvar.

Sullivan Sekunderna blir längre och längre och går långsammare och långsammare.

Ralph Tiden stannar aldrig för det, allra minst för Phileas Fogg. Nedräkningen måste nå sin sista punkt, men i det här fallet har den fallne redan varit livlös i 80 dagar. Vem tror han kan vakna nu?

Fallentin Tyst! Jag hör något!

(Hurrarop och hejarop utanför som tilltar.)

Fogg (gör plötsligt entré) Här är jag, mina herrar.

Flanagan På sekunden! Gratulerar!

Fallentin Varför dröjde du så länge?

(Alla reser sig för att gratulera honom, och inte ens Ralph kan dölja sin varma uppskattning.)

Fogg I själva verket, mina herrar, kom jag en dag för tidigt, men det fick jag nästan veta en dag för sent.

Flanagan Huvudsaken är att du är här och välbehållen.

Ralph Tillåt mig att gratulera er, min bäste Fogg, men ärligt talat trodde jag aldrig det var möjligt.

Fogg Ingenting är omöjligt, min bäste Sir Ralph, och allra minst om man satsar på det omöjliga företaget att resa genom Indien.

Ralph Vad menar ni?

Fogg Aldrig i mitt liv kunde jag ana att den vägen med livet som insats skulle vinna mig en hustru.

Fallentin Säg inte att du vann en indisk prinsessa på köpet.

Fogg Jo, mina herrar, det var just vad jag gjorde, och det var enbart tack vare detta fullständigt vanvettiga vad om en annan fullkomligt meningslös resa jorden runt, vilket bevisar min tes, att till och med den mest fåfänga sportprestation ändå alltid måste medföra en åtminstone karmatisk belöning.

Ralph Vad menar han?

Fallentin Jag tror vi måste resa till Indien för att få reda på saken.

Flanagan Skål, mina herrar! Jag bjuder på sherry!

(En klubbmästare serverar glas på bricka, och alla deltar hjärtligt i skålen.)

För Phileas Fogg och hans makalösa sportprestation!

alla Phileas Fogg!

Fogg Tack, mina herrar, men som jag redan nämnde, så är jag tack vare resan inte längre makalös.

Ralph Vad menar han?

Fallentin (fattar) Skål för brudparet!

alla Skål för brudparet!

(De dricker hjärtligt varandra till, lyckönskar Fogg, dunkar honom i ryggen, med mera.)

Slut.

(Dharamsala, 13.9.2015)

Kommentar

Huvudinspirationen till denna lilla dramatisering av en av de snillrikaste romaner som någonsin skrivits har sin upprinnelse i en skolföreställning för ganska exakt 50 år sedan i Göteborgs Lilla Samskola. Det var den enda teateruppsättning vår klass någonsin gjorde sig skyldig till, men den var berusande framgångsrik och minnesvärd, så att man ännu efter femtio år minns den med outtömlig glädje. Så här såg rollistan ut, om jag minns rätt, med reservation för vissa minnesluckor:

Phileas Fogg – Mikael Eriksson

Passepartout – Roger Nottorp

Mästerdetektiven Fix – Erik Melin

Prinsessan Aouda – Louise Boman

Herrarna i klubben – Peter Schulz, Per Hultengren, Joen Magnusson, Claes Malmsten
och Claes J:sson Glasell.

Brittisk konsul i Suez – Hans-Peter Bandrup

elefantpojke och dadelförsäljare i Suez – Christian Lanciai

gatnymf i Suez – Susanne Westerberg

tågpassagerare – Bodil Gyllenberg, Charlotte Hydén, Louise Ingelmark, Lena Bergbom, Annika Fagring, Ingela Jungerth, Cecilia Bark-Ljungberg, Annika Hansson,
med flera.

Regi: Onna Sjögren, klassföreståndare.

Denna dramatisering har kanske även kommit till med just den lilla baktanken att den kanske skulle göra sig just för skolföreställningar.